

بی حال ترم از شیر

اسماعیل امینی
شاعر و نویسنده

تلویزیون، پر شده از کارشناسانی همفص همجنس حریف که در باره هر چیزی نظر می دهند؛ بی زحمت مطالعه، تأمل و حتی بی آنکه احتمال بدهند ممکن است برخی بینندگان برنامه، اهل دقت و تحقیق باشند. اخیراً تعدادی از مجریان تلویزیون نیز چنین شده اند و فراتر از همان حرف های همیشگی شان درباره خوب بودن همه چیز و انرژی مثبت و فرکانس کائنات، رفته اند سراغ ادبیات، زبان شناسی و ریشه شناسی کلمات و خلاصه اش، اینکه هیچ دانش و هنری نیست که کارشناسان پر ادعا و مجریان پر حرف تلویزیون در آن صاحب نظر نباشند. این یکی می گوید و آن یکی تأیید می کند و به فرهیختگی خویش می بالد که: من آمم که شعر مولانا می خوانم و تفسیر می کنم و بال و پر می گشایم به هفت آسمان عرفان و معرفت!

یکی از زمره این پرگوین کم سواد، یکبار دوبیت از یک شعر معاصر را خواند و البته غلط خواند و گفت: این دوبیت مولانا، زندگی مرا متحول کرده است. پس از او هر هفته و بلکه هر روز یکی از اهالی تلویزیون درباره معجزات این دوبیت مولانا، آسمان و ریسمان به هم می بافت.

هر چه اهل مطالعه نوشتند که این ابیات از مولوی نیست، اصلاً شعر کهن نیست و از معنی کرمانشاهی است، البته کسی از تلویزیون نشین ها، اعتنا بی نکرد و اینک سالیانی است که آن ابیات معجزه گر، ورد زبان کارشناسان پر حرف و کم سواد تلویزیون است.

از آن میان، برنامه کتاب باز که زمانی به کتاب خوانی، نویسندگی و نشر کتاب می پرداخت، ناگهان به اعجاز حرف های زرد انگیزشی رسید و عمده وقت برنامه را اختصاص داد به سخنان بی بنیان و خوش ظاهر کارشناسی که به دروغ خود را روان شناس می نامید. حالا در برنامه «اکثون» که ظاهرًا محفل دوستداران کتاب است، روان شناس دروغ بین، همان ابیات را می خواند و به غلط می خواند آن گونه که حتی وزن و قافیه را مخدوش می کند و از آن عجیب تر اینکه می فرماید این ابیات از مثنوی مولاناست.

اما شگفتی بزرگ آن است که سرش صحت، که مشهور است به کتاب خوانی، هیچ نمی گوید، سردبیر و سایر عوامل برنامه نیز چیزی نمی گویند؛ حتی در این حد که وزن مثنوی معنوی این نیست و این دوبیت قافیه بندی مثنوی را هم ندارد. و شگفتی بسیار بزرگ تر آنکه کارشناس پر حرف، از همین دو بیت معمولی، عرفان و فلسفه شرق و غرب عالم را به هم می بافت و به گرافه می لافد.

راستی چرا سالیانی است که «درست و نادرست» و «راست و دروغ» در تلویزیون، به هم آمیخته است و هیچ کسی را نگران نمی کند؟ چندان که در موضوعاتی مهم تر از شعر و ادبیات نیز چنین است. غلط خوانی آیات قرآن کریم، دعاها، زیارت نامه ها، حتی غلط گفتن نام سوره های قرآن کریم و آیات مشهوری چون «بسم الله الرحمن الرحیم» هیچ واکنشی بر نمی انگیزد، چرا؟ زیرا تلویزیون سالیانی است که سیاست و روزمرگی را بر همه چیز مرجح داشته؛ حتی بر دقت در درست خوانی قرآن و درست نویسی زبان فارسی.

مدبران تلویزیون و ناظران برنامه ها، تمام حواس شان به هیجانات سیاسی و مجادلات پر شور جناحی است. کافی است مجری با مهمان برنامه بگوید که گریه این جناح از گریه آن اداره جاق تر است، آن وقت است که صدای ناظر برنامه در می آید؛ صدای مدیر بالادستی در می آید و غوغایی به راه می افتد که بیا و ببین.

اما شعر جعلی خواندن هیچ پیامدی ندارد، غلط نویسی جملات و غلط خواندن شعر ها حق طبیعی کارشناسان است و گرافه گویی درباره اندیشه، هنر و تاریخ هیچ مانعی ندارد؛ انکار مدبران تلویزیون می دانند که برای صاحبان قدرت، زبان و اندیشه و هنر و فرهنگ، اولیوی ندارد و هر چه هست و نیست، همین جلال های بی پایان این جناح و آن جناح است آن گونه که همه رئیس جمهور های پیشین غیر از آنان که شهید شده اند، در تلویزیون ممنوع تصویر هستند و طبعاً مقصر تمام کاستی های سیاست و اقتصاد آن ها هستند.

بر همین منوال، انکار تصمیم گیرندگان تلویزیون، خیال می کنند که بینندگان برنامه ها مانند کارشناسان و مجریان آن ها، نه کتاب می خوانند و نه حتی حال و حوصله جست و جوی اینترنتی دارند. پس می توان با پر حرفی، سفسطه، اشعار جعلی، حرف های زرد، انرژی مثبت، فرکانس کائنات و ملکوت عرفان، برنامه ساخت و آسوده خاطر بود که اهل دانش، اندیشه و هنر، کاری به کار تلویزیون ندارند؛ همان طور که تلویزیون هم کاری به کار آن ها ندارد و حتی مردم معمولی را نیز مخاطب خود نمی داند و هر چه می گوید و می سازد و پخش می کند برای جلب نظر اهل قدرت و تصویب کنندگان بودجه ها و اعتبارات است.

۱۶
۲۴ ساعت

24 HOURS

hammihanmedia@gmail.com
@Hammihanonline

• صاحب امتیاز و مدیر مسئول: غلامحسین کریا سچی
• مشاوران: عباس عیدی و احمد زید آبادی
• سردبیر: محمد جواد روح • معاون سردبیر: مهرداد خدیر • دبیر آنلاین: شبنم رحمتی
• دبیران گروه ها: فرزانه طهرانی (اقتصاد) • آرمین منتظری (دیپلماسی و بین الملل)
• علی ورامینی (رسانه و فرهنگ) • سمیه متقی (سیاست) • الناز محمدی (جامعه) • آرش خاموشی (عکس)
• مدیر اداری و آگهی ها: شاهرخ حیدری
• مدیر هنری: مهدی قربانی تبار
• هادی حیدری (طرح و کاریکاتور) • حروفچینی و ویراستاری: شهرام هادی

• تلفن روابط عمومی: ۸۸۷۴۹۳۰۰ • تحریریه: ۸۸۷۳۰۲۹۱ • آگهی ها: ۸۸۷۳۵۲۰۷ • نشانی: خیابان شهید بهشتی، خیابان پاکستان، کوچه دوازدهم، پلاک ۱۸
• لیتوگرافی و چاپ: همیهین • تلفن چاپخانه: ۰۲۱۴۶۸۱۱۱۴ • توزیع: نشر گستر امروز نوین • تلفن: ۰۲۱-۶۱۹۳۳۰۰۰

فارسی فناوران

ستار هاشمی در مراسم بزرگداشت حافظ شیرازی از لزوم استفاده از ظرفیت های هوش مصنوعی برای ترویج زبان فارسی سخن گفت

فرزاد نعمتی
خبرنگار گروه فرهنگ

هر سال بیستم مهر ماه و در روز بزرگداشت حافظ شیرازی، در گوشه و کنار ایران مراسم متعددی برگزار می شود تا شاهدهی باشد بر درستی دیدگاهی که بهاء الدین خرمشاهی چندین سال پیش در کتاب «حافظ حافظه ماست» ابراز داشت و با وام گیری از اندیشه کارل گوستاو یونگ از این سخن گفت که حافظ «پردازنده و بازسازنده خاطره ارلی / قومی و سنجگی ناخود آگاه جمعی» ماست و بدین ترتیب «دیوان حافظ زندگی نامه جمعی و خاطره نامه قومی ماست و اعیان ثابته فرهنگی که ده ها قلم، نوع و سنخ از آن بر شمرده شده، از دور دست های تاریخ و فرهنگ ما در درون لایه ها و ژرف ساخت های شعر، بطن در بطن او تراویده و تبلور یافته است.» پرسشی که اما با چنین تفاسیری ممکن است برای خواننده این متن پیش آید، این است که اگر حافظ یکی از عالی ترین نمایندگان روح و هویت ایرانی است، تا چه حد توانسته ایم او را در تراز جهانی بازتاب دهیم و اندیشه او را آیین های کتب برای نمایاندن فرهنگ میهن مان؟ شاید البته بر خی گمان کنند که حافظ در کنار فردوسی و سعدی، نامورترین شاعران ایرانی در جهان هستند. می دانیم که ادیبانی چون گوته، شاعر آلمانی «دیوان شرقی» و ویکتور هوگو، نویسنده معروف رمان «بینوایان»، به حافظ علاقه فراوانی داشتند و اشعار او نیز به ۴۰ زبان دنیا ترجمه شده اند. با این همه واقعیت آن است که حکیم عمر خیام در این زمینه شناخته شده تر است و به زبان های بیشتری نیز ترجمه شده است.

▼ شعر فارسی و هوش مصنوعی

به هر روی حافظ با خیام، مولانا یا فردوسی، همگی این چهره های تابناک، گل هایی اند از گلستان فرهنگ ایرانی و آنچه باید در جهان امروز - که «قدرت نرم» از مهم ترین مؤلفه های قدرت شده - مورد توجه قرار گیرد، معرفی آنهاست به جهانیان. این نکته ای است که در سخنرانی کوتاه وزیر ارتباطات، ستار هاشمی، در مراسم بزرگداشت لسان الغیب، به بحث گذاشته شد. هاشمی در این مراسم از نسبت ادبیات کلاسیک فارسی با انقلاب فناوری های محتوا پایه نظیر هوش مصنوعی پرسید و گفت: «انقلاب های صنعتی گذشته تأثیر چندانی بر ادبیات فارسی نداشتند، اما امروز در برابر پدیده ای به نام هوش مصنوعی قرار داریم که می تواند هم فرصت و هم تهدید باشد. باید بیندیشیم که چگونه می توان گنجینه های ادبی فارسی را با ابزار های مدرن به نسل های جدید جهانیان معرفی کرد.» او در ادامه نیز ابراز امیدواری کرد که هوش مصنوعی بتواند در بازسازی و دیجیتال سازی نسخه های خطی و کهن ادبیات فارسی مؤثر افتد، از نابودی آثار ارزشمند جلوگیری نماید، با الگوریتم های پیشرفته به بازخوانی متون مخدوش کمک کند و زمینه دسترسی پژوهشگران و علاقه مندان را در سراسر جهان به آثار حافظ و دیگر بزرگان ادب فارسی فراهم آورد. هاشمی جز اینها به چند نکته دیگر نیز اشاره کرد. یکی اینکه، هوش مصنوعی با بررسی الگوهای زبانی و معنایی می تواند در تفسیر اشعار کلاسیک و فهم دقیق تر مضامین عرفانی و فلسفی نقش مهمی ایفا کند. همچنین در آموزش و ترویج ادبیات فارسی نیز نقش پلنفرم های هوشمند را نباید دست کم گرفت؛ زیرا این سکوها با بهره گیری از رویکردی تجربی و تعاملی، جدا از تفسیر شعر، می توانند به زبان شعر با مخاطب گفتگو کنند، نسل جدید را به دنیای ادبیات فارسی پیوند دهند و با زبانی تازه، ولی بر خوردار از روح شعر فارسی، پیام حافظ را به نسل امروز منتقل سازند.

▼ هوش مصنوعی؛ جایگزینی یا خدمتگزار؟

با تمام این امیدواری ها، سخنان هاشمی عاری از نگرانی نبود. او از این منظر به این نکته اشاره کرد: «گاهی این فناوری چنان در نقش شاعر فرو می رود که ابیاتی تازه می سراید و آن را به حافظ نسبت می دهد؛ پس باید مراقب بود که شعر جعلی هوش مصنوعی، جای شعر اصیل را نگیرد.» در کنار این، هاشمی با طرح این امر که هیچ فناوری ای نمی تواند جای روح انسانی و عاطفه ناب شعر حافظ را بگیرد، از این گفت که باید هوش مصنوعی در خدمت تعالی فرهنگ و ادب فارسی باشد، نه جایگزین آن. بخش پایانی سخنان وزیر نیز اعلام حمایت وزارت ارتباطات از سکوهایی بود که بر پایه هوش مصنوعی و با هدف ترویج ادبیات

فارسی فعالیت می کنند. او در این زمینه «بومی سازی مفاهیم هوش مصنوعی» و همکاری با پژوهشگاه های ادبیات فارسی برای آموزش و بومی سازی هوش مصنوعی را از اولویت های این وزارتخانه دانست و ابراز امیدواری کرد که با تمهید پلی میان فناوری و فرهنگ، میراث ادبی ایران در جهان دیجیتال نیز بدرخشد.

▼ لزوم بومی سازی هوش مصنوعی

اولویت های ستار هاشمی در زمینه پیوند هوش مصنوعی و ادبیات، البته به تصدیق بسیاری از پژوهشگران ادبیات فارسی نیز رسیده است. با این همه بدون تمهید مقدمات حقوقی و زیر ساخت های فنی لازم، امید چندانی نمی توان به تحقق آنها داشت. فاطمه راوند کلور و فاطمه بهمنی در مقاله «نقش هوش مصنوعی در آموزش زبان و ادبیات فارسی»، چالش های استفاده از هوش مصنوعی در این حوزه را چنین بر شمرده اند: ۱- فقدان منابع داده ای مناسب به زبان فارسی ۲- پیچیدگی های زبانی و ادبیات کلاسیک فارسی ۳- ضعف زیر ساخت های فناوریانه در نظام آموزشی ایران. آنها راه حل این معضلات را نیز بومی سازی ابزار های هوش مصنوعی، همکاری میان متخصصان زبان شناسی و علوم رایانه، ایجاد بانک داده استاندارد از متون فارسی و آموزش معلمان برای استفاده از ابزار های هوشمند دانسته اند.

محمدرضا ضیاء، حافظ پژوه و دکتر ادبیات فارسی نیز در همین زمینه به «هم میهن» می گوید: «تخت باید مسئله حق مؤلف حل شود. الان پایگاه انتشار و تولید داده های زبانی فرهنگستان زبان و ادب فارسی (پیکره گان)، سامانه بسیار خوب و تا حدود بسیار زیادی دقیق است، اما آن هم مشکل حق مؤلف دارد. امثال نورمگ ... هم این مشکل را دارند. این مسئله، جایی باید به طور اصولی حل شود. معضل دوم در این زمینه، نبود ارتباط بین متخصصان دو رشته است. به زبانی دیگر، اغلب کسانی که ادبیات می دانند، از علوم کامپیوتر بی اطلاع اند و کسی نیز که تخصص کامپیوتر دارد، هرگز با آن دغدغه هایی که یک ادیبانی موقع جست و جو دارد، با متون ادبی مواجه نمی شود. برای نمونه گاهی در تحقیقات ادبی ما دنبال کلمه ای دو جزئی هستیم. برای مثال اگر زاینده رود را با فاصله در پیکره فرهنگستان جست و جو کنیم، حدود ۱۴ نتیجه می آید اما اگر با نیم فاصله وارد کنیم، ۳۰۰ نتیجه نشان داده می شود.» روی هر فته در تحلیل این پژوهشگر ادبیات فارسی که در زمینه تصحیح متون نیز فعالیت هایی داشته است، مسئله حقوق مؤلف در پیوند با انتشار و استفاده عمومی از این تصحیح ها، اهمیت زیادی دارد: «در همان حوزه کیی رایت باید گفت، کلی تحقیقات ادبی صورت می گیرد تا به نسخه ای منقح تر و تصحیح شده برسیم. این نسخه را هم سرانجام در ۱۵۰۰ تا ۲۰۰۰ نسخه چاپ می کنیم. عموم مردم اما مطلقاً به چنین کتابی دسترسی ندارند و همان نسخه های پر از غلط موجود در اینترنت است که میان مردم دست به دست می شود. حال اگر نهادی به این ماجرا ورود کند، با حمایت مالی حقوق مؤلف را بپردازد و آثار را در سامانه باگذاری کند، هم استفاده از آن نسخه ها بسیار بیشتر می شود و هم به تبع آن، محقق نیز پولی که می خواهد از هزار نفر خریدار بگیرد، از آن سامانه دریافت می کند.»

▼ چت خطا کار

نگاه ضیاء به CHAT GPT نیز چندان مثبت نیست: «در حوزه هوش مصنوعی هم شاهد وضعیت عجیب و تأسفکباری هستیم. حداقل تجربه چندباره من در کار با CHAT GPT این شد که هر بار از او خواسته ام دنباله شعری را مثلاً از حافظ برام بفرستد، اشتباه فرستاده است. نمی دانم در کشورهای دیگر نیز چنین است یا این خطاهای رخ داده به خاطر نبودن ایران به قانون کیی رایت است. به هر حال شما نمی می توانید این را تجربه کنید.» بعید است کسی در مطلوبیت آنچه وزیر ارتباطات بر زبان آورده است، تردید به خرج دهد. هر چه باشد تکیه گاه هویت ایرانی در طول تاریخ، فرهنگ این سرزمین بوده است و چه بهتر که از ظرفیت های صلح آمیز و نگرش های انسانی آن پلی بسازیم برای تعامل با نسل جوان خود و جهان. با این همه تجربه طرح های مشابه نشان می دهد که در نبود نگرشی راهبردی در سلوح کلان تصمیم گیری کشور، بسیاری از این آمال و آرزوها شایهتی پیدا می کنند به آنچه خود حافظ سروده است: «خیال حوصله بحر می یزد هیهات / چه هاست در سر این قطره محال اندیش» . امید باید داشت که فارسی فناورانه به چنین سرنوشتی دچار نشود.

گزارش ورزش

هت تریک در نایب قهرمانی

بررسی رقابتی ترین «مستر المپیا» یک دهه اخیر

سپهر خرمی

گزارشگر ورزشی همیهین

لاس وگاس بار دیگر میزبان ورزشکار ایرانی بود که همگان برای او آرزوی مدال طلا داشتند. البته با یک تفاوت نسبت به سال پیش؛ بهروز تابانی که نزدیک به پنج سال پشت خط ویزای آمریکا مانده بود این بار توانست ویزای این کشور را دریافت کند تا شانس خود را برای مقام قهرمانی و دریافت جایزه ۶۰۰ هزار دلاری امتحان کند. سال گذشته هادی چوپان بعد از نایب قهرمانی، روی استیج تصمیم داواران را نپذیرفت و با حالت قهر سالن را ترک کرد. او معتقد بود که حق اش را خورده اند و بی عدالتی در این تصمیم رخ داده است. امسال تمام کارشناسان بر این موضوع صحه گذاشتند که بدن هادی چوپان در قیاس با سال گذشته، کات زیباتری دارد و نقاط ضعف گذشته را به طور کامل پوشش داده است اما این دلیل نمی شد که حتماً به مقام قهرمانی برسد؛ چرا که رقای سرسخت تری در انتظار او بودند. سال گذشته سامسون داودا به مقام قهرمانی رسید و چوپان دوم شد، اما امسال مشخص بود که رقابت قهرمانی بین چوپان و درک لانسفورد است و خودشان نیز به این موضوع پی برده بودند. در نهایت این جایزه از رزشمند به درک لانسفورد آمریکایی رسید تا او در رسیدن به مقام قهرمانی و هادی چوپان در رسیدن به مقام دومی «هت تریک» کرده باشند. در این گزارش قصد داریم یکی از هیجان انگیز ترین رقابت های «مستر المپیا» یک دهه اخیر را با حواشی اش بررسی کنیم.

▼ گری خوانی بی نتیجه

قبل از شروع مسابقات، ورزشکاران حاضر در این رقابت ها در نشست خبری، پاسخگوی سوالات خبرنگاران هستند که بعضاً با شوخی، طنز و البته گری خوانی پاسخ یکدیگر را می دهند. گری خوانی ای که بدون توهین و کنایه پیش می رود و کاملاً مرسوم است. هادی چوپان که با اطمینان بیشتری نسبت به سال گذشته در این رقابت ها شرکت کرده بود، پیش از شروع مسابقات در نشست خبری گفت: «من برای طلا آمده ام، بقیه برای نقره بجنگند.» جمله ای که به سرعت در رسانه های بین المللی دست به دست شد. اما امسال ایران فقط با چوپان شناخته نمی شود؛ بهروز تابانی، میثم اسکندری و حسین کریمی هم همراه او به وگاس رفته اند تا در چم کشور را در معتبر ترین صحنه بدنسازی دنیا بالا ببرند. تابانی پس از دو دهه تلاش و عبور از ماجرای ویزا، حالا نخستین تجربه مستر المپیا را پشت سر می گذارد. او با شور و هیجان گفت: «۲۰ سال برای این لحظه جنگیدم، حالا وقت درخشیدن است.»

▼ رقابت داغ بین ۴ ورزشکار

اصولاً این رقابت ها طوری پیش می رفت که رقابت بین دو ورزشکار شکل می گرفت اما امسال یکی از عجیب ترین و البته حساس ترین رقابت های یک دهه اخیر بود که چهار ورزشکار با سابقه قهرمانی مقابل هم قرار گرفتند. هادی چوپان قهرمان مستر المپیا ۲۰۲۲ در رقابت با درک لانسفورد قهرمان ۲۰۲۳، سامسون داودا قهرمان سال ۲۰۲۲ و اندرو جکد تلاش کردند تا بهترین فرم خود را نشان دهند. هادی چوپان در سال های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴ نیز در این جایگاه قرار گرفته بود، همچنین در سال های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۱ نیز سوم شده بود. سامسون داودا، قهرمان سال گذشته و مدافع عنوان قهرمانی با حجم عضلانی سنگین و تراکم شگفت انگیزش، بیشترین توجه را به خود جلب کرد. او با حضور در مرکز صحنه، فرم بدنی خود را به نمایش گذاشت و نشان داد که همچنان یکی از اصلی ترین نامزدهای حفظ ساندو است. اما درک لانسفورد - رقیب سرسخت او - که پیش تر در آرنولد کلاسیک توانسته بود سامسون را پشت سر بگذارد، با پهنای عضلات کمر بی نظیر، فیگورهای دقیق و کمر باریک، نشان داد که به همان شگرد دو سال قبل برای فیکور ساندو آمده است. هر چه مسابقات جلو می رفت، بدن هادی خشک تر و کات تر از قبل می شد. فیکورهای او، مدرن تر و حرکاتش به روز رسانی شده بود. در نهایت هم همراه با سه مدعی دیگر در کال آپ آخر، روی استیج درخشید و به مرحله نهایی رسید. مشخص بود که قرار است در روز فینال، رویکرد متفاوت تری داشته باشد و سبک جدیدی از خود را به نمایش بگذارد.

▼ سخت ترین فینال یک دهه اخیر

در آخرین و حساس ترین بخش شبی که گذشت، چهار نفر پایانی برای رقابت نهایی فراخوانده شدند: «هادی چوپان، سامسون داودا، درک لانسفورد و اندرو جکد.» رقابتی که بمباد روز یکشنبه دوباره به اوج خواهد رسید و نتیجه تلاش های بی وقفه ورزشکاران روی استیج ریزوتس ورلد مشخص خواهد شد. در روز پایانی، چهار ورزشکار روی استیج، فیکورهای خود را گرفتند و در نهایت عنوان قهرمانی و جایزه ۶۰۰ هزار دلاری نیز به درک لانسفورد برای دومین بار رسید. اندرو جکد، در رتبه سوم ایستاد و جایزه ۱۰۰ هزار دلاری را گرفت. سامسون داودا، قهرمان سال گذشته این مسابقات، در جایگاه چهارم قرار گرفت و به جایزه ۴۰ هزار دلاری رسید. گفتنی است، هادی چوپان در نظرسنجی مردمی به عنوان قهرمان مردمی ۲۰۲۵ انتخاب شد، به کمربند قهرمان مردمی دست یافت و جایزه ۶۰۰ هزار دلاری را علاوه بر ۲۰۰ هزار دلار نفر دوم رده بندی، دریافت کرد.

